

Micskei Detti

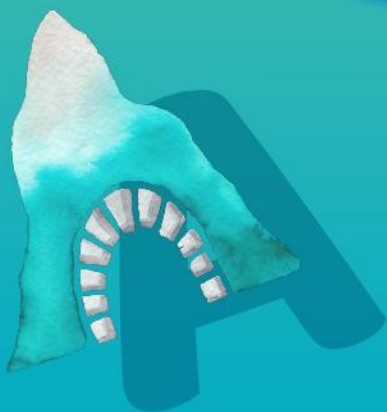
BETÜK? KÉPBEN VAGYOK!

Pedagógus kézikönyv

Az elméleti háttértől
felhasználási ötletekig

+ EXTRA:
hangtudatosság
szintfelmérő

betuk.hu
2023. január

Tartalomjegyzék

I. ISMERTETŐ.....	3
1. Mi ez?.....	3
2. Milyen korosztálynak ajánlott?.....	3
3. Milyen előnyei vannak?.....	3
4. Milyen változatokban létezik?.....	4
5. Mit fejleszt?.....	4
6. Miben segíti a munkámat?.....	5
7. Mennyi előkészületet igényel?.....	5
8. Milyen helyzetekben használható?.....	5
9. Ötlet, visszajelzés.....	6
II. ALKALMAZÁS MIND-MAP.....	7
III. Hangtani tudatosság.....	8
IV. A KÖNYV ELŐNYEI ÉS HASZNÁLATA.....	10
1. Előnyei.....	10
2. A könyv felhasználási lehetőségei.....	10
V. MULTIKÁRTYA ELŐNYEI ÉS HASZNÁLATA.....	13
1. Előnyei.....	13
2. A kártya felhasználási lehetőségei.....	13
VI. PLAKÁTOK, TABLÓK ELŐNYEI ÉS HASZNÁLATA.....	18
1. Változatok.....	18
2. Előnyei.....	19
3. A hívóképek felhasználási lehetőségei.....	19
4. Az oktatóabló és poszter felhasználási lehetőségei.....	20
VII. BETŰSIMOGATÓ.....	21
MELLÉKLET: Hangtani tudatosság szintfelmérő.....	23

Minden jog fenntartva. ©Micskei Bernadett 2022

Kereskedelmi forgalomba nem hozható. Ingyenesen letölthető, nyomtatható oktatási alkalmazási segédlet a BETŰK? KÉPBEN VAGYOK! alakozonos betűkalauzhoz készült eszközök használatának támogatására.

Termékkínálat, kapcsolat és további információ: **betuk.hu**

A legfrissebb verziót itt találd:

<https://bolt.betuk.hu/Betuk-Kepben-vagyok-pedagogus-kezikonyv>

I. ISMERTETŐ

1. Mi ez?

A **BETŰK? KÉPBEN VAGYOK!** egy olyan ábécé, ahol a betűk mellé állított képeknek **nem csak a kezdőhangja egyezik meg az adott betűvel, hanem az alakja is** (alakazonos).

2. Milyen korosztálynak ajánlott?

- Minden óvodáskorú gyermeknek, aki érdeklődik az írásbeliség iránt.
- Nagycsoportosoknak a hangtani tudatosság fejlesztésére, olvasási készségek alapozására.
- Nagycsoportosoknak a betűk iránt való érdeklődés felkeltésére.
- Kisiskolásoknak a betű-hang kapcsolat elsajátításához.
- Felzárkóztatáshoz.
- Fejlesztéshez.

3. Milyen előnyei vannak?

- **Alakazonos** ábécé (hívókép alakja megegyezik a betű alakjával).
- **Segít áthidalni** a betű és a hang közötti **szakadékot**.
- A mai gyerekek jellemzően **jobb agyféltekés** információfeldolgozó metodikájához maximálisan illeszkedik (képi, vizuális).
- **Friss, mai megjelenés**. Elvárásolja, magával ragadja a nehezebben bevonható gyerekeket is. Képeskönyvként lapozgatják, nem tankönyvet látnak benne.
- Támogatja a **hangtani tudatosság** fejlesztését, ami az olvasástanulás legfontosabb előfeltétele (Szinger 2007, Tóth 2002:17).
- A gyerekek úgy szippantják magukba a betűket, hogy észre sem veszik. A tanítók visszajelzései alapján soha ilyen **gyors** nem volt még a **betűtanulás**.
- **Kevesebb a tévesztés** vagy a hasonló hangok összekeverése. (pl.: S, Z, SZ, ZS)
- A tipikus fejlődésű gyerekeken túlmenően a beszédhibás, beszéd fogyatékos, hallássérült és autizmusban érintett tanulók mellett a nehezebben olvasóknak is nagy **segítség**.
- Támogatja a jobb **olvasási készség megalapozását** (Ball & Blachman, 1991).

4. Milyen változatokban léteznek?

Könyv: az érdeklődés felkeltésére vagy kielégítésére, a hangtani tudatosság fejlesztéséhez	4az1ben multikártya: játékhoz és fejlesztéshez a legideálisabb, hiszen a képek és betűk külön lapokat képeznek
Poszter a nagy nyomtatott betűkkel: az érdeklődés felkeltésére vagy kielégítésére, passzív memorizálásra, terem díszítésre	Oktatóabló az írott és nyomtatott kis- és nagybetűkkel: írás- és olvasástanuláshoz, terem díszítésre
Jutalommatrica: játékhoz, motiváláshoz, doboz feliratozáshoz	Hívóképek az írott és nyomtatott kis- és nagybetűkkel: írás és olvasástanuláshoz, terem díszítésre

5. Mit fejleszt?

- **Betű-hang megfeleltetés:** A betű és a hozzá tartozó hang között nincs semmilyen racionális kapcsolat. Az alakazonos hívóképek értelmet adnak a betűknek, így segítenek áthidalni a betű és a hang közötti szakadékot.
- **Hangtani tudatosság fejlesztése:** sokrétűen és teljes folyamatában támogatja a hangok megismerését és elkülönítését. A beszédhanghallás az olvasástanulás

legfontosabb előfeltétele (Szinger 2007, Tóth 2002:17) és olyannyira megkönnyíti azt, hogy a teljes hangtudatosság birtokában a gyerekek maguktól ébrednek rá, hogy amit hangokra tudnak bontani, azt le is tudják írni. Ez a pozitív élmény hosszútávon megalapozhatja a gyermek olvasáshoz való viszonyát.

6. Miben segíti a munkámat?

- **Motivált gyerekek:** A képeken látható tárgyak és a valóságszerű akvarell ábrázolásmód közel állnak a gyerekek világához. Segít felkelteni a nehezen bevonható gyerekek figyelmét is.
- **Könnyű megjegyezni:** A képi alakazonosság igazodik a mai gyerekek jellemzően jobb agyféltekés fejlődéséhez. A betűképek észrevétlenül rögzülnek, játék közben könnyebb és akár 7-szer gyorsabb a tanulás.
- **Kevesebb tévesztés:** az alakazonos betűképek lerövidítik a betű–hang asszociációs láncot és a gyerekek gondolatban ellenőrizni tudják, hogy a kép alakja megegyezik-e a betű alakjával.
- **Tartós tudás:** A kutatások alapján a gyerekek hosszabban képesek megőrizni emlékezetükben és 50%-kal kevesebbet felejtettek el, mint azoknál a hívóképeknél, ahol nincs utalás a betű alakjára.

7. Mennyi előkészületet igényel?

- **Gyors játék:** esik kint az eső és nem lehet szünetben levegőzni? Elfáradtak a gyerekek és kell egy kis játékos kikapcsolódás? Adódott egy kis szabadidő, amit szeretnél hasznosan eltölteni? Kapd elő a könyvet vagy a kártyát és játsszatok vele!

előkészülés: 0 p

- **Fejlesztés:** bármilyen módszert is használsz, a BETŰK? KÉPBEN VAGYOK! remek kiegészítés és hasznodra fog válni. A hangtani tudatosság tervezett fejlesztése sem igényel túl sok előkészületet, válogass a kész feladatok közül!

előkészülés: 3 p

Az [ALKALMAZÁS MIND-MAP](#) fejezetében gyorsan megtalálod, amit keresel.

8. Milyen helyzetekben használható?

- **Passzív tanulás:** a kihelyezett hívóképek, tablók, posztterek megteszik a hatásukat akkor is, ha éppen nem végzünk velük feladatokat közvetlenül. A gyerekek érdeklődve

nézegetik és akaratlanul is memorizálják a képeket. Kellemes, fesztelen atmoszférát teremt a gyerekek számára.

- **Egyénileg:** akár differenciáláshoz, akár fejlesztéshez egyénileg is használható.
- **Csoportosan:** legyen szó fejlesztésről vagy csak egy kellemes kikapcsolódásról, remek lehetőség kis- vagy nagyobb csoportokban történő elfoglaltságra.
- **Frontálisan:** frontálisan nem csak tanítani, de fejleszteni és játszani is lehet, erre is találsz feladatokat.

9. Ötlet, visszajelzés

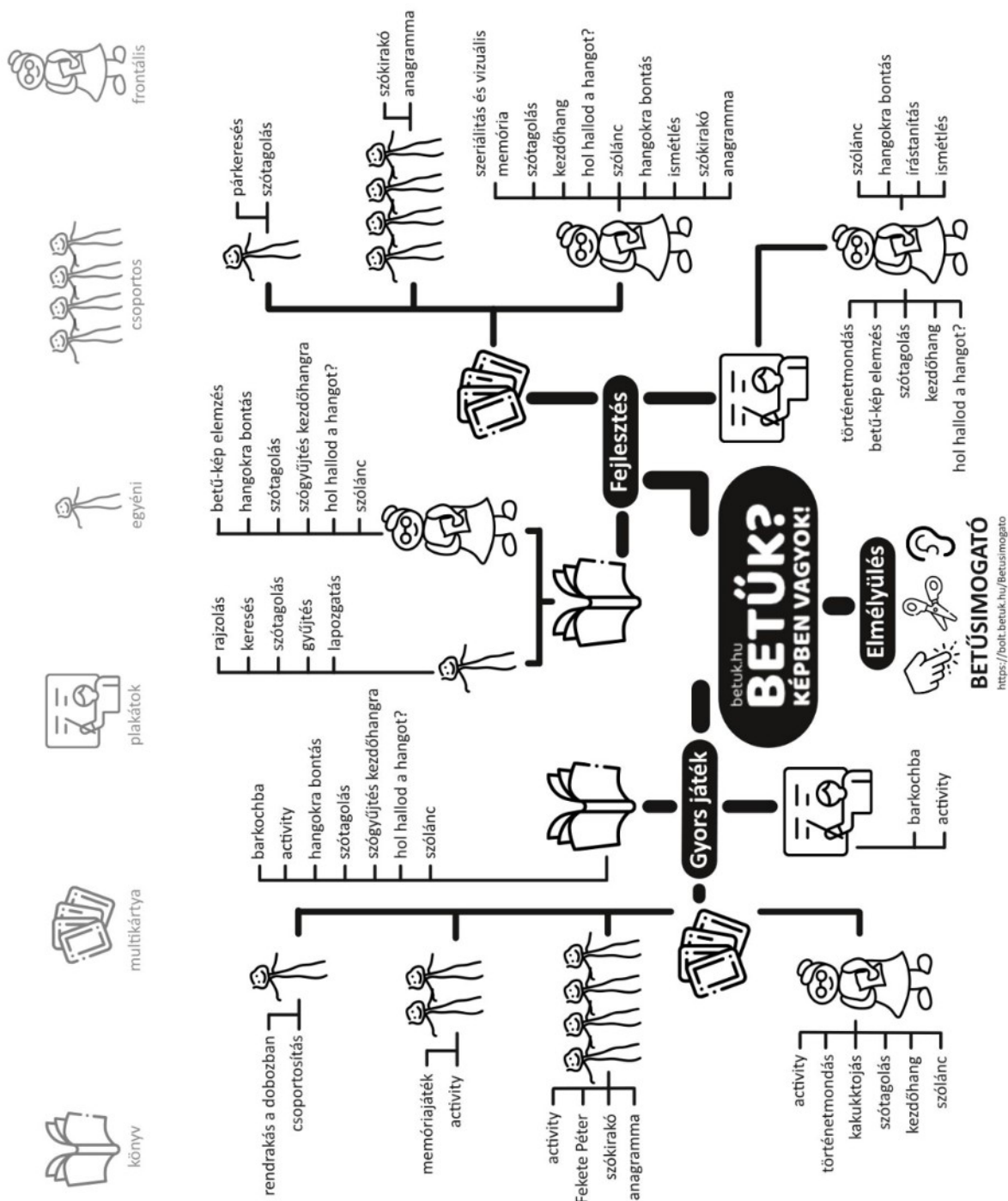
Számos lelkes és innovatív pedagógus használja már az alakazonos hívóképeket óvodában, iskola-előkészítő foglalkozásokon, különböző iskolákban tanításhoz, felzárkóztatáshoz, fejlesztéshez. Ebben a feladatgyűjteményben nagy részben az ő ötleteiket gyűjtöttem össze, amit ezúton is köszönök minden együttműködő pedagógusnak! Nagyon örülök, hogy a kezeden tartod! Ha a használat során olyan ötleted, javaslatod lenne, ami a többi pedagógust segíteni, támogatni tudná, akkor kérlek, küldd el a sziasztok@betuk.hu email címre.

Szeretném folyamatosan és sokrétűen támogatni a pedagógusok munkáját, ezért ingyenesen letölthető és nyomtatható, a hangtani tudatosságot fejlesztő komplex gyakorló feladatok találhatóak a honlapon. Itt a különböző menüpontok alatt (Tudományos, Hasznos, Hírek és sajtó) további hasznos tudnivalókat találhatsz: <https://bolt.betuk.hu/hasznos> . Ha pedig egy szuper közösség része szeretnél lenni, akkor várunk a könyv Facebook oldalán, ami a www.facebook.com/betuk.konyv . Itt értesülhetsz leghamarabb a friss hírekről, friss tudományos eredményekről, konferenciákról, eseményekről és az új gyakorló feladatokról.

Örülök, hogy a kezeden tartod, remélem megkönnyíti a munkádat!

II. ALKALMAZÁS MIND-MAP

Az ábra összefoglalja, hogy milyen jellegű tevékenységeket végezhetünk a rendelkezésre álló idő, eszköz és a cél függvényében. Az ábra bal oldala a **gyors játékok**, a jobb oldala a **fejlesztéshez** kapcsolódó **egyéni**, **kiscsoportos** és **frontális** feladatokat mutatja be. A BETŰSIMOGATÓ tapinthatóvá teszi számotokra a betűket, miközben komplex, tartalmas és hasznos időtöltést biztosít.

III. Hangtani tudatosság

A cél az, hogy a gyerekek eljussanak a hangtani tudatosságnak arra a szintjére, hogy hangokra tudják bontani az egyszerűbb szavakat. Ha közben megismerték a hangokhoz tartozó betűket, akkor maguktól ébrednek rá, hogy amit hangokra tudnak bontani, azt le is tudják írni. Amit pedig leírtak, azt el is tudják olvasni.

Ha az olvasástanuláshoz pozitív élmény párosul, az kedvező impulzust adhat a gyerekek olvasáshoz és tanuláshoz való viszonyának.

A **hangtani tudatosságot** lehet csak szóbeli játékokkal is fejleszteni, de **betűtanulással kombinálva** szignifikánsan **javítja** a korai olvasási és helyesírási képességet (Ball és Blachman, 1991; Ehri, 2001). A betűk által a gyerekek megismerik a beszédünket felépítő hangokat is, ezért kedvező kölcsönhatásban állnak egymással.

Vannak gyerekek, akik szinte maguktól ráéreznek a hangtani tudatosságra, és vannak, akik fejlesztés nélkül megrekednének valamelyik szinten. Szerencsére a beszédhanghallás fejlesztése semmi másból nem áll, csak játékból.

Az alábbi általános **fejlesztő játékokhoz** használhatjuk akár a gyerekek neveit vagy a teremben található tárgyakat, játékokat is. De a könyv nagy hívóképeit és a kicsi piktogramokat is segítségül hívhatjuk. Eszközre lebontott részletes alkalmazási ötleteket a következő fejezetekben találsz.

- **Szótagolás:** ez a képesség fejlődik ki először a mondókázás hatására, kb. 3 éves korban. Előbb kevesebb, majd több szótagú szavakkal játszunk, minden szótagra tapsoljunk/ugorjunk/dobbantsunk/bukfencezzünk. (Pl. ág – 1 taps, csiga – 2 ugrás, alagút – 3 bukfenc)
- **Kezdőhang:** először magánhangzókra kérdezzünk rá, majd ha ráérezett, akkor jöhetnek a mássalhangzók is. (Pl. Milyen hanggal kezdődik az ág? – á, A kiválasztott 3 játék közül melyik neve kezdődik /r/ hanggal?)
- **Utolsó hang:** ez kicsit nehezebb, mint a kezdőhang, itt is a magánhangzóra végződő szavakkal kezdünk, utána jöjjenek a mássalhangzósok. (Pl. Milyen hanggal végződik a baba(aaa)? – a, Milyen hanggal végződik a neved?)
- **Szólánc:** ilyenkor a szó utolsó hangjával kezdődő szót kell találni. Egyszer az egyikünk jön, aztán a másik. Kombinálhatjuk körjáttékkal, vonatozással. (Pl. ág – gomba – alma stb.)

- **Titkos nyelv:** csak a magánhangzókat ejtjük. Segít kihallani a szavak belsejében rejtőző hangokat. (Pl. Hogy mondod titkos nyelven azt, hogy ág! – á, baba – a,a)
- **Nyomozás:** ha még nem különül el a gyerekek fejében az összes hang, akkor rákérdezhetünk 1-1 érdekesebb, könnyebben kihallható hangra. (Pl. Álljon fel mindenki. Üljön le az, akinek a nevében elbújt a /r/ hang! Álljon fél lábra mindenki, akinek a nevében halljuk a /c/ hangot! Tapsoljon, akinek a nevében rejtőzik /e/!)
- **Barkochba titkos nyelven:** lehet barkochba-szerűen is játszani a titkos nyelvet, esetleg kérdésekkel közelíteni a megoldáshoz. (Pl. Kinyitjuk a könyv egyik oldalát, kiválasztunk egy képet és azt kérdezzük, hogy „Szerintetek melyik képre gondoltam? Úgy hangzik titkos nyelven, hogy a,a! Mi lehet a megfejtés?”)
- **Lassított felvétel:** mielőtt még elkezdenénk hangokra bontani a szavakat, mondjuk ki őket lelassítva, majd újra egyben is. (Pl. maci: mmmmaaacciii, azaz maci)
- **Robotnyelv:** ha már egészen jól megy a hangok felismerése, akkor esetleg rákérdezhetünk konkrét szavakra, hogy milyen hangokból áll. Kezdjük a 2 betűs szavakkal (ág, só, tű), majd a 3 betűs szavakkal, és így tovább. (Pl. Gyertek, változzunk robottá! <megnyomhatunk magunkon egy képzeletbeli gombot, kísérhetjük szekvenciális mozgással is> Hogy hangzik robotnyelven az, hogy ág? – á-g, ág, baba – b-a-b-a, baba) Mindig mondjuk ki a végén egyben is a szót (Demeter 2021).

A hangtani tudatosság játékosan fejleszthető és keresztezhető bármilyen más tevékenységgel, fejlesztéssel is (pl. rajzolás, mozgás, torna, séta, levegőzés, játékos szünet beiktatása közben).

IV. A KÖNYV ELŐNYEI ÉS HASZNÁLATA

1. Előnyei

- A betűk által **megismerhetik** a gyerekek a **beszédünket felépítő hangokat**.
- **Hangtani tudatosságot fejlesztő feladatok** találhatóak a könyv végén (főként otthoni használatra, a szülőknek készült).
- A feladatok megoldására a könyv részét képező **matricák** szolgálnak (alaki azonosság keresése, ragasztás közben fejlődik a kéz ügyessége, élménnyé teszi a betűkkel való ismerkedést).
- Az egyszerű képek és a kevés szöveg miatt a **gyerekek önállóan is** értelmezni tudják, érdeklődésüknek megfelelően lapozgathatják, nem feltétlenül igénylik folyamatosan felnőtt jelenlétét.

Videó: [BETŰK? KÉPBEN VAGYOK! - bemutatkozó videó HD - YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=G5jmOrkiOCg)

<https://www.youtube.com/watch?v=G5jmOrkiOCg>

2. A könyv felhasználási lehetőségei

Egyénileg: a könyvet a gyerekek egyénileg is használhatják a szabad érdeklődésüknek megfelelően, de akár irányított feladatokat is adhatunk nekik a benne található képekkel kapcsolatban (differenciálás).

- **Lapozgassa:** Ha már érdeklődik és nagyon szeretné a betűket látni akkor azért, vagy ha nem érdeklődik, akkor az érdeklődés felkeltésére.

- **Felfedezés:** Gyűjtsön bizonyos szempontoknak megfelelő képeket vagy képezzen önállóan csoportokat: gyümölcsök, növények, állatok, kékek, pirosak, kerek, ruhadarabok, hasonlóak stb.
- **Keressen ellentéteket:** szögletes-kerek, édes-savanyú, illatos-büdös, szép-csúnya, gyors-lassú, nagy-kicsi, hajlékony-törékeny, szúrós-puha, pöttyös-csíkos, hideg-meleg, csúszós-érdes, finom-nem finom, hangos-halk, könnyű-nehéz, stb.
- **Keresse meg** azt a betűt, amelyikkel kezdődik a neve, vagy egy adott tárgy kezdőhangja/utolsó hangja stb.
- **Találja ki**, mi a közös az egy-egy betű alatt található kis képekben.
- **Rajzolja le**, gondolja tovább a kedvenc képét.
- **Szótagra bontás:** keressen 2, 3, 4 szótagú szavakat.

Közösen: a pedagógus kezében tartja a könyvet és az adott képpel, oldallal kapcsolatban kérdéseket tesz fel.

- Milyen **képeket** látunk ezen az oldalon? **Mi lehet a közös bennük?**
- **Memória:** nevezzük meg együtt az egyik oldalon található képeket, majd lapozzunk el onnan/csukjuk be a könyvet. Mondják el sorrendben, milyen képek voltak az oldalon!
- **Hívókép és betű** elemzése, forma megtalálása, betű alakjának megtapasztalása különböző egyéb tevékenységek által (torna, gyurmázás, kivágás papírból stb.).
- **Szótagolás** tapssal, dobbantással kísérve, vagy számoljon ki annyi ceruzát a tolltartóból/építőköcköt/színes korongot.
- **Barkochba titkos nyelven:** a könyv egyik oldaláról, kiválasztunk egy képet és azt kérdezzük, hogy „Szerintetek melyik képre gondoltam? Úgy hangzik titkos nyelven, hogy a,a! Mi a megfejtés?”
- **Hangokra bontás** először csak koppintással, színes korongok kihelyezésével, majd a valódi hangok megkeresésével.

- Gyűjtsünk az adott kép **kezdőhangjával szavakat**.
- **Hol hallja** a hívókép nevében az adott hangot? Nem a kezdőhangját, hanem más hangokat: elején/belül/végén?
- **Mi a közös** a 2 vagy 3 hívókép nevében? (pl.: ugyanannyi szótagból állnak, mgh-val/msh-val kezdődnek stb.)
- **Szólánc:** mondd ki az egyik hívókép nevét! A következő gyerek elismétli és hozzátesz egy új szót, ami az utolsó hangjával kezdődik.
- **Lassított felvétel:** mielőtt még elkezdenénk hangokra bontani a szavakat, mondjuk ki őket lelassítva, majd újra egyben is. (Pl. maci: mmmmaaacciii, azaz maci)
- **Robotnyelv:** mondjuk ki az egyik kép nevét robotnyelven, majd a gyerekek találják, ki melyik lehetett az!

V. MULTIKÁRTYA ELŐNYEI ÉS HASZNÁLATA

1. Előnyei

- A hívóképek és a betűk külön lapon szerepelnek (86 lap).
- A célnak és a nehézségi szintnek megfelelően sokrétűen alkalmazható.
- Egyénileg, párokban, kis csoportokban és frontálisan is használható.
- Játék és fejlesztés egyben.

Videó: [BETŰK? KÉPBE VAGYOK! - 4az1ben multikártya bemutató - YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=w-wO37IJGoo)

<https://www.youtube.com/watch?v=w-wO37IJGoo>

2. A kártya felhasználási lehetőségei

Egyénileg:

- (Összekevert pakliban) keresse meg mindegyik kép párját.
- **Csoportosítsa** a képeket valamilyen szempontnak megfelelően (állatok, használati tárgyak, közlekedés, kicsi, nagy, kerek, piros, stb).
- **Összepárosítás:** 6-8 kép és a hozzájuk tartozó betű összepárosítása (fenti kép).
- **Szótagolás:** csoportosítsa a hívóképeket szótagszám szerint. (alsó kép)

Párosan:

- **Memóriajáték:** a szokásos játékon túl megpróbálhatják a gyerekek a két húzott betűt hangoztatni- olykor vicces, gyakran képtelen, de néha értelmes hangkombináció is adódhat.
- **Activity:** húzzon egy hívóképet és mutogassa el vagy rajzolja le a párjának.
- **Szólánc:** válasszunk ki egy hívóképet. A következő gyerek elismétli, megkeresi az utolsó hangot és hozzátesz egy olyan **tetszőleges** szót, ami ezzel a hanggal kezdődik. Játshatjuk a kártya hívóképeivel is, így jobban látható, könnyebb hangoztatni, bár a hossza a hívóképek adott száma miatt véges. A leghosszabb szólánc a **kártyalapok felhasználásával** az alábbi kezdő hívóképekkel érhető el:

7 lépés: Í, Y

6 lépés: DZS, J, Ö, S, SZ, W, X, ZS

Csoportokban: akár 4-5 csoportra is osztható 1 doboz (86 lap)

- **Activity:** húzzon egy hívóképet és mutogassa el vagy rajzolja le a csoportnak.
- **Fekete Péter:** klasszikus kártyajáték kikapcsolódásképpen.
- **Szólánc:** válasszunk ki egy hívóképet. A következő gyerek elismétli, megkeresi az utolsó hangot és hozzátesz egy olyan **tetszőleges** szót, ami ezzel a hanggal kezdődik. Játshatjuk a kártya hívóképeivel is, így jobban látható, könnyebb hangoztatni, bár a hossza a hívóképek adott száma miatt véges. A leghosszabb szólánc a **kártyalapok felhasználásával** az alábbi kezdő hívóképekkel érhető el:

7 lépés: Í, Y

6 lépés: DZS, J, Ö, S, SZ, W, X, ZS

- **Szókirakó:** az adott betűkből és hívóképekből milyen szavakat tudnak kirakni?
- **Anagramma:** ha összekeverjük az adott szó betűit, milyen értelmes szót kaphatunk még? (tál-lát, rák-kár, papi-pipa, élet-étel, kupa-kapu, stb)

Frontálisan:

- **Activity:** húzzon egy hívóképet és mutogassa el vagy rajzolja le az osztálynak.
- **Történetmondás:** bizonyos időközönként felmutatunk egy-egy hívóképet, amit bele kell szólni a történetbe.
- **Szerialitás és vizuális memória:** 4, 5, 6 hívóképet kiteszünk, közösen megnevezzük őket, elismételjük néhányszor, majd lefordítjuk (egyesével, vagy egyszerre mindet). Sorban (haladó: véletlenszerű sorrendben) kérdezzünk rá az adott kártyára, mit rejt, majd fordítsuk fel.

- **Kakuktkojás:** válasszunk ki hívóképeket valamilyen logika mentén (állatok, kicsi, finom, sárga, szögletes, hasznos) és tegyünk bele egy kakuktkojást. Melyik nem illik a sorba? Miért? Esetleg van több megoldás is?
- **Mi a közös bennük?:** Mutassunk fel 3 hívóképet, és a gyerekeknek ki találni, mi a közös bennük (pl: ugyanannyi szótagból állnak, mgh-val/msh-val kezdődnek stb.).
- **Szótagolás:** ahány szótag az adott hívókép, annyit tapsoljunk, ugorjunk, bukfencezzünk, dobantsunk, vagy számoljunk ki annyi ceruzát a tolltartóból, tegyünk ki annyi színes korongot, stb.
- **Kezdőhang:** milyen hanggal kezdődik az adott hívókép?
- **Utolsó hang:** Milyen hangra végződik az adott kép? Kiválaszthatunk az utolsó hang szerint több képet is, és gyakorolhatjuk velük a hang kihallását a sorból:
A: csiga, építőkocka, fa, óra, tégl, uborka

E: dinnye, gesztenye

Ó: információ, parkoló, úrhajó

Ő: őrlő, nyakkendő

G: ág, nadrág, üveg, virág

K: buborék, rák, tyúk, lyuk

M: citrom, elem

R: WC-papír, zsinór

T: alagút, út

- **Titkos nyelv:** hangoztassuk az adott képet úgy, hogy csak a magánhangzókat ejtjük. Segít kihallani a szavak belsejében rejtőző hangokat. Kiválaszthatunk a magánhangzók szerint több képet is, és gyakorolhatjuk velük a hang kihallását a sorból:

Á: ág, rák, sál

E: elem, gesztenye, jegy

Í: íj, híd, szív

Ú: tyúk, út

- **Hol hallod** az adott hívókép nevében a hangot? Elején, végén vagy belül? Szemléltetésre használjunk egy ceruzát: a hegye a kezdőhang, a radír az utolsó hang, a ceruza maga pedig a szó belseje. A hegye (a gyerekek felől nézve) balra mutasson, hiszen balról-jobbra írunk.
- **Szólánc:** válasszunk ki egy hívóképet. A következő gyerek elismétli, megkeresi az utolsó hangot és hozzátesz egy olyan **tetszőleges** szót, ami ezzel a hanggal kezdődik. Játshatjuk a kártya hívóképeivel is, így jobban látható, könnyebb hangoztatni, bár a hossza a hívóképek adott száma miatt véges. A leghosszabb szólánc a **kártyalapok felhasználásával** az alábbi kezdő hívóképekkel érhető el:

7 lépés: Í, Y

6 lépés: DZS, J, Ö, S, SZ, W, X, ZS

- **Hangokra bontás:** próbáljuk „robot nyelven” hangokra bontani az adott szót és tegyen ki annyi színes korongot/ceruzát/építőköcköt, ahány hangot hallunk.
- **Ismétlés:** az előző órán, napokon tanult anyag felidézésére, ellenőrzésére.

- **Szókirakó:** válasszunk egy tárgyat vagy hívóképet és rakja ki a kártya betűi és képei segítségével. Kezdjük 2-3 betűs, egy szótagos hívóképekkel (ág, fa, öv, íj, út, híd, jegy, lyuk, rák, sál, szív, tyúk). Először keressük meg az első hangját, majd az utolsót, utána mondjuk el titkos nyelven, és már meg is van! Egy kis gyakorlás után jöhetnek a hosszabb szavak is (odú, óra, csiga, elem, lego, őrlő, üveg).
- **Anagramma:** ha összekeverjük az adott szó betűit, milyen értelmes szót kaphatunk még? A 2 és 3 betűs anagramma nem túl nagy kihívás, inkább szórakoztató. A hosszabb szavak viszont nehezek is lehetnek a kisgyerekeknek, ezért azzal segíthetünk, ha a kevésbé ismert vagy nehezebb szót tesszük ki, amiből a könnyebb vagy számukra jobban ismert szót megkereshetik.

2 betűs: ló-ól

3 betűs: tál-lát, rák-kár, rét-tér, tél-lét, pék-kép, eső-őse, köt-tök, som-mos, gém-még, dúl-lúd, árny-nyár, lép-Pál, láb-bál, lóg-gól, zsúr-rúzs

4 betűs: papi-pipa, élet-étel, kupa-kapu, mozi-izom, Viki-kivi, iker-Erik, gyalu-Gyula, rőzse-Rezső, csoki-kocsi, kicsi-csiki, róka-karó, Aszód-szóda

5 betűs: retek-terek-teker, elcsen-lencse, körte-köret, kapor-korpa, könyék-kökény, Andor-ronda, lakás-sakál, szekér-ékszer, veréb-véreb, bagoly-boglya, szálka-kaszálkalász, posta-tapos, málna-nálam, lohol-holló, püföl-Fülöp, bogár-Gábor, mosni-Simon, ástam-Tamás, lazán-Zalán, pálma-lámpa, fonal-falon, patak-kapta-kapat, nahát-nátha, gödör-dörög

6 betűs: forint-fintor, paplan-nappal, platán-palánta, neveli-Evelin

7 betűs: somolyog-mosolyog

VI. PLAKÁTOK, TABLÓK ELŐNYEI ÉS HASZNÁLATA

1. Változatok

Ha az alakazonos betűkalauz **a falon is helyet kap** és állandóan látható a gyerekek számára, még ha nem is foglalkozunk éppen/még vele, az azért hasznos, mert egyrészt **indirekt módon rögzülnek** a betűk és a képek, másrészt **foglalkoztatja** a gyerekeket.

A gyerekek érdeklődési szintjének és a pedagógiai céljainknak megfelelően választhatunk olyan kivitel is, ahol **csak a nyomtatott nagybetűk** szerepelnek és találunk olyat is, ahol már az **írott kis- és nagybetűk is** láthatóak. Az alakazonos ábécé létezik

ablakmatrica és **poszter** formában is csak a **nyomtatott nagybetűkkel**.

Az **írott és nyomtatott kis és nagybetűkkel kiegészítve** A4-es méretű betűnként különálló **hívóképek** és 150x110 cm méretű **óriás oktatótabló** formájában is.

2. Előnyei

- Állandóan látható, a gyerekek kíváncsiak lesznek, mi mit jelent.
- Mindig kéznél van játékhoz, fejlesztéshez.
- Igény szerint választható a csak nyomtatott, vagy az írott kis- és nagybetűs verzió.
- Igényes, hangulatos dekoráció.

3. A hívóképek felhasználási lehetőségei

- **Hívókép és betű** elemzése, forma megtalálása, betű alakjának megtapasztalása különböző egyéb tevékenységek által (torna, gyurmázás, kivágás papírból stb.).
- **Szótagolás:** ahány szótag, az adott hívókép, annyit tapsoljunk, ugorjunk, bukfencezzünk, dobantsunk, vagy számoljunk ki annyi ceruzát a tolltartóból, tegyünk ki annyi színes korongot, stb.
- **Kezdőhang:** milyen hanggal kezdődik az adott hívókép?
- **Hol hallod** az adott hívókép nevében a hangot? Elején, végén vagy belül? Szemléltetésre használjunk egy ceruzát: a hegye a kezdőhang, a radír az utolsó hang, a ceruza maga pedig a szó belseje. A hegye (a gyerekek felől nézve) balra mutasson, hiszen balról-jobbra írunk.
- **Szólánc:** válasszunk ki egy hívóképet. A következő gyerek elismétli és hozzátesz egy olyan szót, ami az utolsó hangjával kezdődik.
- **Hangokra bontás:** próbáljuk „robot nyelven” hangokra bontani az adott szót és tegyünk ki annyi színes korongot, ahány hangot hallunk.
- **Írástanítás**
- **Ismétlés:** az előző órán, napokon tanult anyag felidézésére, ellenőrzésére.

4. Az oktatóablak és poszter felhasználási lehetőségei

- **Barkochba:** melyik hívóképre gondoltam?
- **Activity:** válasszon egy hívóképet és mutogassa el vagy rajzolja le az osztálynak!
- **Történetmondás:** bizonyos időközönként rámutatunk egy-egy hívóképre, amit bele kell szőni a történetbe.

- **Szótagolás:** ahány szótag, az adott hívókép, annyit tapsoljunk, ugorjunk, bukfencezzünk, dobbantsunk, vagy számoljunk ki annyi ceruzát a tolltartóból, tegyünk ki annyi színes korongot, stb.
- **Kezdőhang:** milyen hanggal kezdődik az adott hívókép?
- **Hol hallod** az adott hívókép nevében a hangot? Elején, végén vagy belül? Szemléltetésre használjunk egy ceruzát: a hegye a kezdőhang, a radír az utolsó hang, a ceruza maga pedig a szó belseje. A hegye (a gyerekek felől nézve) balra mutasson, hiszen balról-jobbra írunk.
- **Szólánc:** válasszunk ki egy hívóképet. A következő gyerek elismétli és hozzátesz egy olyan szót, ami az utolsó hangjával kezdődik.
- **Lassított felvétel:** mielőtt még elkezdenénk hangokra bontani a szavakat, mondjuk ki őket lelassítva, majd újra egyben is. (Pl. maci: mmmmaaacciii, azaz maci)
- **Hangokra bontás:** próbáljuk „robot nyelven” hangokra bontani az adott szót és tegyünk ki annyi színes korongot/ceruzát/színes korongot, ahány hangot hallunk.
- **Írástanítás**
- **Ismétlés:** az előző órán, napokon tanult anyag felidézésére, ellenőrzésére.

VII. BETŰSIMOGATÓ

Ha a finom alapozást szeretnéd előtérbe helyezni a formális olvasás és írástanulás megkezdése előtt, akkor ezzel az anyaggal ki tudod tölteni akár az iskolai első osztály 1. félévét, vagy az óvodai nagycsoportos, netán az előkészítő foglalkozásaidat is tudod vele színesíteni.

A **BETŰSIMOGATÓ** a **BETŰK? KÉPBE VAGYOK!** ábécéjét veszi alapul és a pedagógusoknak nyújt támogatást abban, hogy a gyermekek hogyan tudják **taktilis csatornákon keresztül is megtapasztalni a betűket**. Ha kézzel foghatóvá, tapinthatóvá tesszük számukra, akkor még több úton keresztül tapasztalhatják meg őket, nem csak látva, hallva. Ez nagy segítség minden gyermeknek, de az olvasási, írási, látási, hallási zavarokkal küzdőknek még inkább.

A saját kézzel készített tapintható betűk akkor is segítségetekre lehetnek, ha csak egyik-másik betű esetében mutatkozik valamilyen elakadás.

A tapintható betűk készítése közben fejlődnek a gyermek **finommotorikai képességei**, míg a manuális tevékenység alatt **észrevétlenül fejlesztheted hangtani tudatosságukat is!**

A betűképeket **vicces, aktuális, tanító célzatú** rövid **versek** kísérik, amik a tartalom mellett az adott hangot is előtérbe helyezik, ezzel megkönnyítve a hang izolálását.

Egyszerű, kifejezetten gyerekeknek szánt találós kérdéseket is találunk a betűképek mellett, amik megmozgatják a kis fogaskerekeket, de nem teszik teljesíthetetlenül magasra a léceket.

Link: <https://bolt.betuk.hu/Betusimogato>

Micskei Bernadett BETŰSIMOGATÓ betuk.hu

R, rák

Vers:
TENEGYBEN LAKIK A PIROS RÁK,
VÁRIA NAGYON A VACSORÁK.
UNJA MÁR A RAKOTI RÁJÁT,
ROZMÁR RÁGÚT, HALRUDACSKÁT.
ARRA GONDOL, A RÁNTOTT HUSI REMEK LEHET,
RETTENTŐEN SZÉRETIK A GYEREKEK.
HA ARRA JÁROK LEGKÖZELÉBBI,
VISEK NEKI EGY SZELLETTET.

Találós kérdések:
Piros és csíp, de nem paprika,
oltója van, de itt nem készül frizura!
Nyúl: több van,
de hűtő szővésebe nem vág,
mivel ő nem pók,
hanem egy!

Téma: Földiméreg vagy aranyos? Láttál már rákot? Milyen volt? Hol élnek? (bőnyire vízben, de van szárazföldi is) Meg is lehet enni, kóstolta már valaki? Mire használja az ollóját?

Betűtorna: Formázhatsz meg a gyerekek maguktól R betűt állva, bal lábukat tegyék ferde oldalra és tegyék bal kezüket csípőre. Rájárás hátifelé, ellentétes kéz-láb mozgással.

Hangtudatosság:

1. Milyen hanggal kezdődik a RÁK? Milyen hangra végződik?
2. Hogyan hangzik a RÁK titkos nyelven (csak a magánhangzókat ejtve)? /Á/
3. Keressd meg a betűdrtyűből ezeket a hangokat és próbáld meg sorba rendezni!

Tapintható betű:

Hozzávalók:

- grafit és piros ceruza
- folyékony ragasztó
- olló, lyukasztó
- piros barackszőlő, papír a mintához
- Milton-kapocs 2 db, zöl szem 2 db

Elkészítés:

1. Előrajzolás: Másold le a gyerekek a betűt és a rákot rajzold ki a kép bonyolult.
2. Vágd ki a körlejtelt mintákat a filcből.
3. Lyukasztuk ki nekik a megfelelő helyen a mintákat.
4. Állítsák össze a mintát és illeszkedjen a Milton-kapcsokat.
5. Ragasztózzák be a rák testét (a kezét ne!) majd ragaszták be a fuzetbe.
6. Ragaszták fel a szemeket.

Le az L-BOOK előnév mintájánál@betuk.hu tulajdonos. 49/50

Egy mintaoldal a BETŰSIMOGATÓ-ból:

© Micskei Bernadett

BETŰSIMOGATÓ

betuk.hu

LY, lyuk

Vers:

LYUKAS A FURULYA,
 MOSOLYGÓS HANGJA KICSIT FURA.
 LYUKAS A KIRÁLYNÉ ESTÉLYI RUHÁJA,
 TAVALY EGY MOLYCSALÁD KIRÁGTA.
 LYUKAS A MŰHELYBEN A KÁLYHA,
 GOMOLYOG A FÜST A HOMÁLYBAN.
 LYUKAS A FOLYÓN A GÁLYA,
 ELSŰLLYED, BÁRMILYEN DRÁGA.

LYUKAS A GÖMBÖLYŰ BOGLYA,
 BELŐLE RAK FÉSZKET A GÓLYA.
 LYUKAS A TARTÁLYKOCSI HÁTSÓ FERTÁLYA,
 POCSOLYÁVAL LESZ TELI AZ AUTÓPÁLYA.
 LYUKAS A KRISTÁLYOS HÓPEHELY,
 ABBÓL LESZ A HÓGOLYÓ ÉS A HÓEMBER.

Téma: Mi az a lyuk? Mi lyukadt ki nálatok legutóbb? Meg tudátok javítani? Ha igen, hogyan?

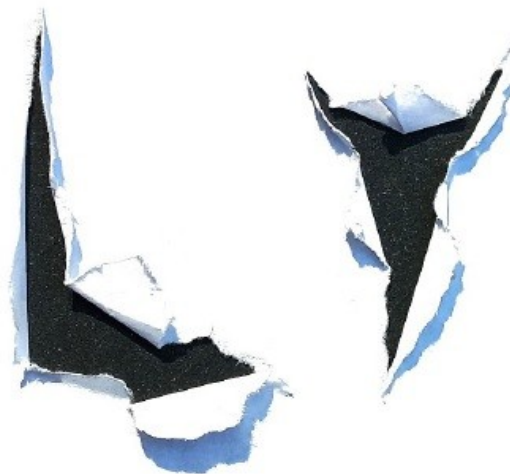
Betűtorna: Formázzák meg a gyerekek a LY betűt: az egyik legyen a L, a másik az Y.

Hangtudatosság:

1. Milyen hanggal kezdődik a LYUK?
2. Milyen hangra végződik?
3. Mondd el titkos nyelven (csak a magánhangzókat ejtve)! [u]
4. Rakd ki ezeket a hangokat a betűkártyákból és rendezd sorba!

Tapintható betű:

Hozzávalók:

- grafit ceruza
- folyékony ragasztó
- olló
- fekete lap

Elkészítés:

1. Előrajzolás: Másolják le a gyerekek a betűt és alá rajzolják meg a kép tengelyét.
2. Lyukasszák ki a füzet lapját (vagy egy írólapot) a betű mentén.
3. Ragasszák a füzetlap hátoldalára a fekete lapot (vagy színezzék feketére a füzet lapját és ragasszák rá a kilyukasztott írólapot).

Ez az E-BOOK példány minta@minta.hu tulajdona. 57/60

BETŰK? KÉPBEN VAGYOK!

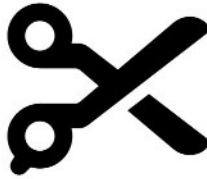
Hangtudatosság szintfelmérő

NÉV:

DÁTUM:

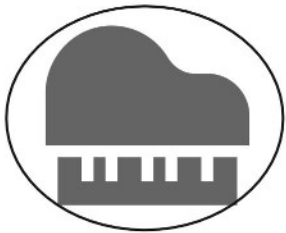
1. Karikázd be azt a képet, amelyik neve O hanggal kezdődik!

4 p / p

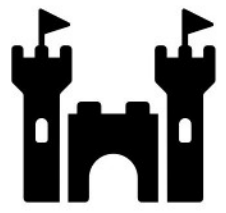
3. Karikázd be azt a képet, amelyik neve A hangra végződik!

4 p / p

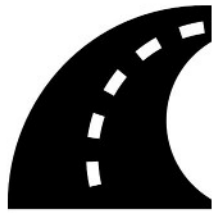
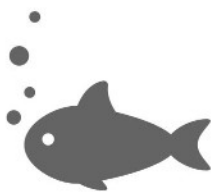
2. Karikázd be azt a képet, amelyiknek a nevében hallod a R hangot!

4 p / p

4. Rajzolj annyi vonalat a kép alá, ahány szótagból áll!

4 p / p

5. Bontsd hangokra a képet! Rajzolj mellé annyi kört, ahány hangból áll!

2 p / p

ÖSSZESÍTÉS: max 18 pont /

pont %

+1 Rajzold le, amit olvasol! Írd le, ami a képen van!

FA

HÁZ

